C/2024/669

12.1.2024.

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2023. gada 31. oktobris)

par digitālo euro

(CON/2023/34)

(C/2024/669)

Ievads un tiesiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2023. gada 11. septembrī un 31. oktobrī saņēma attiecīgi Padomes un Eiropas Parlamenta lūgumus sniegt atzinumu par priekšlikumu regulai par digitālā euro izveidi ([1]) (turpmāk – "ierosinātā regula"). ECB 2023. gada 11. un 18. septembrī saņēma attiecīgi Padomes un Eiropas Parlamenta lūgumus sniegt atzinumu par priekšlikumu regulai par digitālā euro pakalpojumu sniegšanu, ko nodrošina maksājumu pakalpojumu sniedzēji, kas reģistrēti dalībvalstīs, kuru valūta nav euro, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/1230 ([2]) (turpmāk – "ierosinātā regula par digitālā euro pakalpojumu sniegšanu ārpus euro zonas", bet kopā ar ierosināto regulu – "ierosinātās regulas").

ECB kompetence sniegt atzinumu par ierosināto regulu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 133. pantu, kurā noteikts, ka, neskarot ECB pilnvaras, Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru nosaka pasākumus, kas vajadzīgi euro kā vienotās valūtas izmantošanai, un ka šādus pasākumus pieņem pēc apspriešanās ar ECB. ECB kompetence sniegt atzinumu par ierosinātajām regulām pamatojas arī uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 127. panta 4. punkta pirmo ievilkumu un 282. panta 5. punktu, jo ierosinātajās regulās iekļauti noteikumi, kas attiecas uz: 1) Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) galveno mērķi – saglabāt cenu stabilitāti saskaņā ar LESD 127. panta 1. punktu; 2) ECBS pamatuzdevumu noteikt un īstenot monetāro politiku saskaņā ar LESD 127. panta 2. punkta pirmo ievilkumu; 3) ECBS pamatuzdevumu veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību saskaņā ar LESD 127. panta 2. punkta ceturto ievilkumu; 4) ECB ekskluzīvajām tiesībām atļaut emitēt euro banknotes Savienībā saskaņā ar LESD 128. panta 1. punktu; un 5) ECBS uzdevumu palīdzēt kompetentām iestādēm sekmīgi īstenot politiku, kas attiecas uz finanšu sistēmas stabilitāti, saskaņā ar LESD 127. panta 5. punktu. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar ECB Reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

Vispārīgi apsvērumi

1. *Digitālais euro, kas darbojas kā monetārais enkurpunkts un palīdz iedzīvotājiem digitālajā laikmetā*

1.1. ECB ļoti atzinīgi vērtē ierosināto regulu mērķi izveidot regulējumu, kas atvieglotu iespējamu digitālā euro ieviešanu, nodrošinot, ka centrālās bankas naudai līdzās komercbanku naudas maksājumiem joprojām ir būtiska nozīme labi funkcionējošas maksājumu sistēmas un finanšu stabilitātes uzturēšanā un galu galā uzticībā euro valūtai, kas ir centrālās bankas naudas "monetārā enkurpunkta" loma.

1.2. Lai saglabātu euro vienotību un monetārās politikas efektivitāti un tādējādi ļautu ECB sasniegt savu galveno mērķi – saglabāt cenu stabilitāti ([3]), euro jāturpina pildīt visas naudas funkcijas kā norēķinu vienībai, maiņas līdzeklim un vērtības uzkrāšanas līdzeklim. Centrālās bankas naudas pieejamības nodrošināšana sabiedrībai ne tikai fiziskā formā, izmantojot skaidro naudu, bet arī digitālā veidā ļaus centrālās bankas naudai turpināt darboties kā

([1]) COM(2023) 369 final.
([2]) COM(2023) 368 final.
([3]) Sk. LESD 127. panta 1. punktu un 282. panta 2. punktu.

monetārajam enkurpunktam ([4]) un kā efektīvam maksāšanas līdzeklim apstākļos, kuros iedzīvotāji arvien biežāk izvēlas maksāt elektroniski, nevis skaidrā naudā ([5]). Tādējādi digitālais euro palīdzēs nostiprināt monetārās un maksājumu sistēmas stabilitāti un saglabāt euro integritāti visās tā formās. Tas savukārt ir priekšnoteikums turpmākai ECB monetārās politikas efektivitātei, kuras mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti.

1.3. Ierosinātās regulas ir būtiskas, lai nodrošinātu, ka centrālās bankas nauda kā monetārais enkurpunkts attīstās, reaģējot uz tehnoloģiju un maksājumu uzvedības izmaiņām, kas izraisa digitālo maksājumu pieaugumu, un tādējādi palīdzētu aizsargāt monetārās sistēmas stabilitāti digitalizētā ekonomikā un sabiedrībā.

1.4. Arī tas, ka centrālās bankas naudu digitālā veidā dara pieejamu mazumtirdzniecības darījumiem, sniegtu plašākas priekšrocības, jo īpaši piedāvājot vispārēji pieņemtus digitālos maksāšanas līdzekļus, ko visā euro zonā var izmantot maksājumiem veikalos, tiešsaistē un personu starpā.

1.5. Turklāt digitālais euro nodrošinātu Savienības maksājumu ekosistēmas stratēģisko autonomiju, veicinot konkurenci un jauninājumus maksājumu jomā, no kā labumu gūtu gan patērētāji, gan komersanti. Digitālais euro veicinātu tādu maksājumu risinājumu izstrādi, uz kuriem attiecas Eiropas pārvaldības kārtība, un nodrošinātu Eiropas mēroga platformu, uz kuras pamata var veidot inovatīvus pakalpojumus. Tas uzlabotu visas Eiropas maksājumu ekosistēmas efektivitāti, samazinot izmaksas, veicinot inovācijas un nodrošinot tās noturību pret iespējamiem kiberuzbrukumiem vai tehniskiem traucējumiem, piemēram, elektroapgādes pārtraukumiem.

2. ***Digitālā euro atbilstības eiropiešu vajadzībām un vēlmēm nodrošināšana***

2.1. Lai monetārais enkurpunkts būtu efektīvs, digitālajam euro būtu jāatbilst iedzīvotāju individuālajām izvēlēm. Ikvienam euro zonā vajadzētu būt iespējai to izmantot ikdienas maksājumiem – veikalos, tiešsaistē vai personu starpā ([6]). Tādējādi ECB ļoti atzinīgi vērtē ierosināto digitālā euro likumīga maksāšanas līdzekļa statusu, nosakot tā obligātu pieņemšanu. ECB arī stingri atbalsta to, ka Savienības tiesību aktos tiek noteiktas privātpersonu tiesības saņemt digitālo euro pie maksājumu pakalpojumu sniedzēja (MPS), kurā tām pašlaik ir konts, bez nepieciešamības mainīt MPS, lai sāktu izmantot digitālā euro pakalpojumus.

2.2. Tā paša iemesla dēļ ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosināto regulu mērķis ir nodrošināt, ka privātpersonas bez maksas var izmantot digitālā euro pamatpakalpojumus ikdienas vajadzībām. Tajā pašā laikā ECB atbalsta, ka Savienības tiesību aktos privātiem starpniekiem, kas izplata digitālo euro, tiek noteikti pareizi ekonomiskie stimuli. Komersanti saņem maksas pakalpojumu no MPS, bet tie nonāktu vājākā pozīcijā, ja viņiem noteiktā prasība pieņemt digitālo euro netiktu kompensēta ar komersantiem piemērojamās apkalpošanas maksas maksimālo robežvērtību.

([4]) Iedzīvotāju uzticēšanās privātajai naudai balstās uz to, ka tā attiecībā viens pret vienu konvertējama par drošāko naudas veidu ekonomikā, kas ir centrālās bankas nauda (monetārais enkurpunkts), un līdz ar to par citiem regulētiem naudas veidiem. Sk. Panetta, F., *Central bank digital currencies: a monetary anchor for digital innovation*, ECB Valdes locekļa Fabio Panetta runa *Elcano Royal Institute*, Madridē, 2021. gada 5. novembrī. Pieejama ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([5]) Sk. *Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE)*, ECB (2022), kurā norādīts, ka maksājumu vērtības ziņā karšu darījumu īpatsvars (46 %) bija lielāks nekā skaidrās naudas maksājumu īpatsvars (42 %). Pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([6]) Sk. Panetta, F., *A digital euro: widely available and easy to use*, ECB Valdes locekļa Fabio Panetta ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, Briselē, 2023. gada 24. aprīlī. Pieejama ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

2.3. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātās regulas mērķis ir nodrošināt augstu privātuma un datu aizsardzības līmeni digitālā euro lietotājiem, vienlaikus līdz minimumam samazinot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus ([7]). Jebkurā gadījumā Eurosistēmai jānodrošina, ka tā nevar identificēt fiziskas personas. Attiecībā uz digitālā euro bezsaistes modeli ECB atzinīgi vērtē to, ka paredzētais privātuma un datu aizsardzības līmenis būtu līdzīgs skaidras naudas līmenim. ECB atzinīgi vērtē arī to, ka ierosinātajā regulā iekļauti skaidri noteikumi, lai paplašinātu publisko atbalstu mazāk digitāli izglītotām personām, kurām var būt vajadzīga personīga palīdzība digitālā euro darījumos.

3. ***Institucionālo kompetenču līdzsvarošana digitālā euro ekosistēmā***

3.1. Digitālais euro ir kopīgs Eiropas projekts. Ir svarīgi, lai ierosinātajās regulās tiktu pienācīgi ņemti vērā šādi trīs vispārīgie principi.

3.2. Pirmkārt, šajā kopīgajā Eiropas projektā uzdevumiem, ko ierosinātās regulas nosaka Komisijai, likumdevējiem, nacionālajām kompetentajām iestādēm (NKI) un Eurosistēmai digitālā euro ieviešanā un regulēšanā, jāatspoguļo to attiecīgās Līgumā noteiktās kompetences. No vienas puses, Savienības ekskluzīvā kompetence attiecībā uz dalībvalstu monetāro politiku, kuru naudas vienība ir euro, saskaņā ar LESD 3. panta 1. punkta c) apakšpunktu ietver regulatīvu dimensiju, kuras mērķis ir garantēt vienotās valūtas statusu ([8]), jo īpaši likumdevēja pilnvaras noteikt pasākumus, kas nepieciešami euro kā vienotās valūtas izmantošanai saskaņā ar LESD 133. pantu ([9]). Tādējādi ierosinātajā regulā izklāstīti šādi nepieciešamie pasākumi euro izmantošanai digitālā formā un precizēta tā likumīgā maksāšanas līdzekļa statusa ietekme. No otras puses, LESD 133. pantā noteiktās pilnvaras ir skaidri noteiktas, neskarot ECB pilnvaras. Ierosinātā regula atspoguļo šo primāro tiesību aktu kārtību, nosakot, ka Eurosistēma var emitēt digitālo euro "saskaņā ar Līgumiem" ([10]), t. i., pamatojoties uz kompetenci, kas Eurosistēmai piešķirta ar Savienības primārajiem tiesību aktiem.

3.3. ECB atzinīgi vērtē to, ka atzīta tās kompetence emitēt digitālo euro un, īstenojot savas pilnvaras saskaņā ar Līgumiem, atļaut emitēt digitālo euro dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālajām centrālajām bankām (NCB). Pamatojoties uz šādu atzītu kompetenci, ECB vajadzētu būt iespējai pieņemt lēmumu par to, vai atļaut digitālā euro emisiju, t. sk. kādā apjomā to darīt, un par citiem īpašiem pasākumiem, kas cieši saistīti ar tā emisiju. Pamatojoties uz LESD 133. pantu, likumdevēji reglamentē digitālā euro *izmantošanas* būtiskos elementus, savukārt ECB lemj par to, vai un kad emitēt digitālo euro, tostarp lemjot par tam raksturīgajām tehniskajām iezīmēm. Pēc analoģijas ar banknotēm tikai Eurosistēma var izlemt, kas ir digitālais euro, jo tā ir Eurosistēmas atbildība.

3.4. Otrkārt, ierosinātajās regulās jāievēro centrālās bankas neatkarība, kā noteikts LESD 130. pantā, veicot uzdevumus, kas nepieciešami digitālā euro ieviešanai, regulēšanai un pārraudzībai. Tā kā Eurosistēmas kompetencē ir izstrādāt, izstrādāt, emitēt un pārraudzīt digitālo euro atbilstoši savai kompetencei, šie uzdevumi būtu jāveic neatkarīgi ([11]), izvairoties no jebkādiem norādījumiem un ierobežojumiem attiecībā uz jebkura tāda uzdevuma izpildi, kas Eurosistēmai noteikts Līgumos.

([7]) Sabiedriskajā apspriešanā, ko ECB veica 2020. gadā, 43 % respondentu norādīja, ka privātums ir vissvarīgākais digitālā euro aspekts (kas ir krietni svarīgāks par citām funkcijām), lai saglabātu uzticēšanos maksājumiem digitālajā laikmetā. Fokusgrupas dalībnieki arī pauda gandarījumu par iespējām, kas tiem nodrošinātu kontroli pār saviem personas datiem. Sk. *Eurosystem Report on the public consultation on a digital euro*, ECB, 2021. gada aprīlis; un *Study on New Digital Payment Methods*, Kantar Public/ECB, 2022. gads. Pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([8]) Kā nesen nolemts Tiesas spriedumā, 2021. gada 26. janvāris, *Hessischer Rundfunk*, C-422/19 un C-423/19, EU:C:2021:63 (turpmāk – "spriedums apvienotajās lietās C-422/19 un C-423/19"), 38. punkts.

([9]) Sk. spriedumu apvienotajās lietās C-422/19 un C-423/19, 42. punkts.

([10]) Sk. ierosinātās regulas 4. panta 1. punktu.

([11]) Sk. LESD 130. pantu.

3.5. Treškārt, tehnoloģiskās neitralitātes princips ([12]) liek domāt, ka ierosinātajās regulās nevajadzētu paust nostāju par to, kā digitālais euro apmierinātu lietotāju vajadzības un kā attīstīsies tā funkcionālā un tehniskā dizaina iezīmes. Tādu noteikumu iekļaušana, kas pieprasa vai aizliedz konkrētus dizainparaugus vai tehniskās īpašības, varētu ierobežot kādu vai visus šādus aspektus – digitālā euro netraucēta darbība, attīstība un pieprasījums, kā arī Eurosistēmas spēja neatkarīgi noteikt un īstenot monetāro politiku. Tiesību akti, kuros ietverti noteikumi par šiem jautājumiem, varētu nespēt izturēt tehnoloģiju attīstību strauji mainīgajā naudas un maksājumu pakalpojumu digitalizācijas jomā.

Īpaši apsvērumi par ierosināto regulu par digitālā euro izveidi

4. ***Definīcijas***

4.1. ECB ierosina grozīt salīdzināmu digitālo maksāšanas līdzekļu definīciju ([13]), lai ietvertu visus maksājumu instrumentus, kurus var izmantot digitālā vidē, kur maksājumu iniciē mijiedarbības punktā, lietotājam nekavējoties debitējot savu noguldījumu kontu (izņemot maksājumus, kas tiek veikti, izmantojot kredītkartes, kuras ietver plašāku pakalpojumu klāstu, kas apvienoti ar maksājumu pakalpojumu). Tas ietvertu situācijas, kad kredīta pārvedumi un tiešā debeta maksājumi tiek iniciēti mijiedarbības punktā, bet situācijas, kurās kredīta pārvedumi un tiešā debeta maksājumi netiek iniciēti mijiedarbības punktā, arī turpmāk tiktu izslēgtas (piem., attiecībā uz "atkārtotiem maksājumiem" tiešais debets šķiet labākais salīdzināmais digitālais maksāšanas līdzeklis).

4.2. ECB ierosina visā ierosinātajā regulā nelietot "konta identifikatoru" ([14]) un aizstāt to ar "digitālā euro maksājumu konta numuru" ([15]), bet attiecīgos gadījumos ar "lietotāja pseidonīmu" ([16]).

4.3. Turklāt ECB ierosina grozīt termina "lietotāja pieņemtais vārds" definīciju ([17]), lai sīkāk precizētu termina nozīmi, vienlaikus sniedzot konkrētu piemēru.

5. ***Digitālā euro darbības joma, izveide un emisija***

5.1. Ierosinātās regulas mērķis cita starpā ir izveidot digitālo euro kā centrālās bankas digitālo valūtu un paredzēt noteikumus, jo īpaši attiecībā uz tā būtiskajām dizaina iezīmēm ([18]).

5.2. Euro kā vienotā valūta noteikts Līgumā par Eiropas Savienību (LES) ([19]). Šajā kontekstā ECB ļoti atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā atzīts, ka ECB un NCB emisijas kompetence ir nostiprināta Līgumos ([20]). Tādējādi digitālā euro "izveide" būtu jāsaprot kā atsauce uz juridisko pamatprasību noteikšanu, t. i., to prasību noteikšanu, kas vajadzīgas, lai Eurosistēma varētu izmantot šo jauno euro formu (atšķirība no kriptoaktīviem un jebkuras citām privāto struktūru saistībām).

([12]) Tehnoloģiskā neitralitāte ir Savienības tiesību aktu pamatprincips. Sk., piem., 9. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2023/1114 (2023. gada 31. maijs) par kriptoaktīvu tirgiem un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 1095/2010 un Direktīvas 2013/36/ES un (ES) 2019/1937 (OV L 150, 9.6.2023., 40. lpp.).
([13]) Sk. ierosinātās regulas 2. panta 25) punktu.
([14]) Sk. ierosinātās regulas 67. un 74. apsvērumu, 2. panta 26) punktu un 31. panta 1. punktu.
([15]) 67. apsvērumā, 2. panta 26) punktā, 31. panta 1. punktā un V pielikuma i) punktā.
([16]) 74. apsvērumā.
([17]) Sk. ierosinātās regulas 2. panta 28) punktu.
([18]) Sk. ierosinātās regulas 1. pantu.
([19]) Sk. LES 3. panta 4. punktu.
([20]) Sk. ierosinātās regulas 4. panta 1. punktu, kurā noteikts, ka saskaņā ar Līgumiem ECB ir ekskluzīvas tiesības atļaut digitālā euro emisiju un ECB un NCB var emitēt digitālo euro.

6. ***Digitālā euro juridiskais raksturs***

6.1. ECB ņem vērā, ka ierosinātajā regulā noteikts digitālā euro juridiskais raksturs kā Eurosistēmas centrālās bankas tieša saistība pret digitālā euro lietotājiem, savukārt līgumattiecības par digitālo euro maksājumu pakalpojumu sniegšanu ir tikai starp MPS, kas izplata digitālo euro, un to klientiem. Lai saglabātu divpakāpju monetāro sistēmu, nodrošinātu finanšu stabilitāti un izvairītos no MPS starpniecības pārtraukšanas, ir ļoti svarīgi, lai MPS arī turpmāk būtu pilnībā atbildīgi par savu attiecību ar klientiem pārvaldību. Šajā sakarā ECB ņem vērā, ka ierosinātajā regulā precizēts ([21]), ka starp Eurosistēmas centrālo banku un digitālā euro lietotāju nepastāv nekādas konta atvēršanas vai citas līgumattiecības.

6.2. Pamatojoties uz 6.1. punkta saturu, ECB saprot, ka lietotāji būs un paliks vienīgie īpašuma interešu īpašnieki vai turētāji attiecībā uz tiesībām, ko pārstāv digitālais euro, lai gan lietotāji varēs piekļūt saviem turējumiem un tos izmantot tikai ar MPS starpniecību. Citiem vārdiem sakot, MPS sniedz maksājumu pakalpojumus, kas ļauj lietotājam turēt un pārskaitīt nodrošinātos digitālos euro, bet pamatā esošie līdzekļi ir centrālās bankas saistības. MPS joprojām ir atbildīgi un tiem ir saistības attiecībā uz to sniegto maksājumu pakalpojumu drošības nodrošināšanu, arī attiecībā uz digitālo euro. Būtu lietderīgi ierosinātajā regulā iekļaut konkrētākus noteikumus, kas skaidri nosaka šos principus, lai izvairītos no nenoteiktības tās piemērošanā nacionālā līmenī visās euro zonas dalībvalstīs.

7. ***Digitālajam euro piemērojamais regulējums***

7.1. Ierosinātajā regulā paredzēts, ka digitālo euro reglamentē ierosinātās regulas noteikumi un Komisijas deleģētie akti un ka saskaņā ar ierosināto regulu uz digitālo euro attiecas arī sīki izstrādāti pasākumi, noteikumi un standarti, ko ECB savas kompetences ietvaros var pieņemt saskaņā ar Līgumiem ([22]).

7.2. ECB vēlas vērst Savienības likumdevēja uzmanību uz to, ka ECB izstrādātos pasākumus, noteikumus un standartus, kas reglamentētu digitālā euro izstrādi, dizainu un emisiju, ciktāl tie pieņemti saskaņā ar ECB kompetencēm atbilstoši Līgumiem ([23]), neierobežos sekundārie tiesību akti, piemēram, ierosinātā regula. Tāpēc īpaša atsauce uz šo regulu nav piemērota, un izvēlēto formulējumu varētu nepareizi interpretēt kā tādu, kas ierobežo Eurosistēmas neatkarību, pildot tai Līgumos noteiktos uzdevumus.

7.3. Būtu jāapsver iespēja precizēt ierosinātajā regulā izklāstītās definīcijas, lai precizētu, ka digitālā euro darījumu definīcija ir saskaņota ar maksājumu darījumu definīciju Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2015/2366 ([24]). Tas nodrošinātu skaidrību MPS licencēšanā Direktīvas (ES) 2015/2366 kontekstā attiecībā uz piemērojamajiem drošības aizsardzības un patērētāju aizsardzības noteikumiem.

7.4. Būtu jāgroza 66. apsvērums, lai precizētu, ka digitālā euro norēķinu specifikas dēļ, kā tieši paredzēts ierosinātajā regulā, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/26/EK ([25]) nav piemērojama. Tas neierobežo Eurosistēmas riska klasifikāciju, veicot pārraudzības funkciju attiecībā uz digitālā euro shēmu un norēķinu digitālā euro infrastruktūru, ņemot vērā tās nozīmi maksājumu sistēmā.

([21]) Sk. ierosinātās regulas 9. apsvērumu.
([22]) Sk. ierosinātās regulas 5. panta 1. un 2. punktu.
([23]) Sk. ierosinātās regulas 4. panta 1. punktu.
([24]) Sk. 2. panta 5) punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2015/2366 (2015. gada 25. novembris) par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK (OV L 337, 23.12.2015., 35. lpp.).
([25]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/26/EK (1998. gada 19. maijs) par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās (OV L 166, 11.6.1998., 45. lpp.).

8. ***Digitālā euro likumīga maksāšanas līdzekļa statuss***

Likumīga maksāšanas līdzekļa statuss un teritoriālā darbības joma

8.1. ECB ļoti atzinīgi vērtē kopīgu noteikumu izveidi attiecībā uz digitālā euro likumīga maksāšanas līdzekļa statusa darbības jomu un ietekmi visā euro zonā. Likumīga maksāšanas līdzekļa elementu definīcijas pamatā ir iepriekšējie Komisijas ziņojumi par skaidru naudu kā likumīgu maksāšanas līdzekli un tās nesaistošie akti ([26]), kuros ieguldījumu sniedza Eurosistēma, kā arī attiecīgā Eiropas Savienības Tiesas judikatūra ([27]).

8.2. Tiesa arī precizējusi, ka LESD 128. panta 1. punktā minētais jēdziens "likumīgs maksāšanas līdzeklis" ir Savienības tiesību jēdziens, kas visā Savienībā jāinterpretē autonomi un vienveidīgi ([28]). Ar LESD 133. pantu tikai Savienības likumdevējs ir pilnvarots pieņemt tiesību normas, kas reglamentē likumīga maksāšanas līdzekļa statusu, kurš piešķirts euro denominētām banknotēm un monētām, ciktāl tas vajadzīgs euro kā vienotās valūtas izmantošanai. Šāda ekskluzīva kompetence izslēdz jebkādu dalībvalstu kompetenci noteikt tiesību normas šajā jomā, ja vien Savienība nav pilnvarojusi tās to darīt vai ja tas vajadzīgs, lai Savienības tiesību aktus transponētu nacionālajos tiesību aktos ([29]).

8.3. Tādējādi ierosinātais digitālā euro likumīga maksāšanas līdzekļa statuss ir būtisks elements, lai nodrošinātu iedzīvotāju maksājumu brīvību un Savienības monetāro suverenitāti. Tas nodrošina, ka iedzīvotāji un uzņēmumi var gūt labumu no tā, ka digitālais euro tiek plaši pieņemts kā maksāšanas līdzeklis, tādējādi dodot iedzīvotājiem reālu izvēli elektroniski maksāt ar centrālās bankas naudu visā euro zonā. Tas arī veicina euro zonas mēroga maksājumu risinājumu rašanos un nodrošina stabilu pamatu pievienotās vērtības pakalpojumu attīstībai.

8.4. Likumīga maksāšanas līdzekļa noteikumi veicina arī monetāro suverenitāti un euro integritāti, nodrošinot, ka visā euro zonā ir plaši izmantojams naudas veids, kas notur euro kā valūtas vērtību (t. i., centrālās bankas nauda euro skaidrā naudā vai digitālā formā).

8.5. ECB atzinīgi vērtē to, ka likumīga maksāšanas līdzekļa statuss ietver prasību pieņemt digitālo euro gan tiešsaistē, gan bezsaistē, jo tas vajadzīgs, lai varētu ieviest abus digitālā euro modeļus. ECB atzinīgi vērtē arī to, ka digitālā euro likumīgā maksāšanas līdzekļa teritoriālajā darbības jomā pienācīgi ņemtas vērā tiešsaistes un bezsaistes maksāšanas līdzekļu īpatnības.

8.6. Digitālā euro lietotājiem vienmēr pastāvoša iespēja maksāt ar digitālo euro ir vērtīga īpašība ([30]) – nav pienākuma turēt digitālo euro vai maksāt ar to, bet personas, kas izvēlas norēķināties ar digitālo euro, vienmēr spētu to darīt visos veikalos, kas pieņem digitālos maksājumus (t. i., fiziskos veikalos un e-komercijā).

8.7. Attiecībā uz komersantiem ierosinātajiem noteikumi par likumīgu maksāšanas līdzekli ir iespēja uzlabot to spēju aizstāvēt savas intereses attiecībās ar starptautiskajām karšu shēmām ar nosacījumu, ka tiek nodrošināts plašs digitālā euro izplatīšanas tīkls ([31]) un noteikti leģislatīvie aizsardzības pasākumi, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas izriet no obligātas pieņemšanas ([32]).

([26]) Komisijas Ieteikums 2010/191/ES (2010. gada 22. marts) par euro banknošu un monētu likumīga maksāšanas līdzekļa statusa darbības jomu un sekām (OV L 83, 30.3.2010., 70. lpp).
([27]) Sk. spriedumu apvienotajās lietās C-422/19 un C-423/19.
([28]) Sk. spriedumu apvienotajās lietās C-422/19 un C-423/19, 45. punkts.
([29]) Sk. spriedumu apvienotajās lietās C-422/19 un C-423/19, 50.–52. punkts.
([30]) Sk. ECB 2021. gada aprīļa *Study on New Digital Payment Methods*, Kantar Public/ECB, 2022. gads.
([31]) Tas saistīts ar ierosinātās regulas 13. un 14. pantu (attiecībā uz izplatīšanu, ko veic MPS).
([32]) Tas saistīts ar ierosinātās regulas 17. pantu ("Digitālā euro maksājumu pakalpojumu tarifi").

8.8. Likumīga maksāšanas līdzekļa noteikumi sniedz MPS iespēju piedāvāt saviem klientiem digitālā euro maksājumu pakalpojumus ar pēc iespējas plašāku euro zonas tvērumu, vienlaikus saņemot salīdzināmu kompensāciju par līdzīgiem pakalpojumiem nacionālā mērogā. Tas savukārt samazina MPS pašreizējo atkarību no trešo valstu maksājumu risinājumiem. Tam, ka ECB jācenšas pēc iespējas un vajadzības gadījumā ļaut izmantot privātos digitālos maksāšanas līdzekļus saskaņā ar noteikumiem, standartiem un procesiem, kas reglamentē digitālā euro maksājumu pakalpojumus ([33]), būtu jāpalīdz novērst tehniskus šķēršļus vietējiem privātajiem risinājumiem, lai sasniegtu arī euro zonas mēroga tvērumu.

Izņēmumi attiecībā uz pienākumu pieņemt digitālo euro, aizliegums vienpusēji izslēgt maksājumus digitālajā euro un papildu izņēmumi monetāro tiesību jomā

8.9. ECB atzinīgi vērtē izņēmumus pienākumam pieņemt digitālo euro ([34]), jo tie šķiet samērīgi un likumīgi.

8.10. ECB piekrīt, ka fiziskas personas, kas darbojas tikai personisku vai mājsaimniecības aktivitāšu ietvaros, var atteikt maksājumu digitālajā euro, savukārt mikrouzņēmumi to var darīt tad, ja tie pieņem tikai skaidru naudu. Tas faktiski atbilst nediskriminācijas prasībai, saskaņā ar kuru jebkuram komersantam, kas jau pieņem digitālos maksāšanas līdzekļus, jābūt gatavam pieņemt digitālo euro, ja to piedāvā maksātājs. Tomēr tam būtu jāattiecas arī uz maksājumu saņēmējiem saskaņā ar ierosinātās regulas 9. panta a) punktu. Ja tas tā nebūtu, šis noteikums ļautu šādām struktūrām veikt digitālo uzņēmējdarbību euro zonā, neieviešot digitālo euro.

8.11. ECB pilnībā atbalsta ierosināto aizliegumu vienpusēji izslēgt maksājumus digitālajā euro ([35]), kas nodrošina, ka preču un pakalpojumu sniedzēji nevar negatīvi ietekmēt iedzīvotāju iespējas maksāt ar digitālo euro, ierobežojot pieejamo izvēli tikai attiecībā uz citiem digitāliem maksāšanas līdzekļiem, kuri tiem var piederēt vai kurus tie var atbalstīt.

Digitālā euro un euro banknošu un monētu mijiedarbība

8.12. ECB atzinīgi vērtē pilnīgas aizstājamības ieviešanu starp digitālo euro un euro skaidro naudu. Šāda pilnīga aizstājamība ir to kopīgā likumīgā maksāšanas līdzekļa statusa dabiskas sekas. Likumdevējiem jānodrošina, ka šis noteikums priekšlikumā regulai par euro banknošu un monētu likumīga maksāšanas līdzekļa statusu ([36]) paliek saskaņots visā likumdošanas procesā.

9. ***Digitālā euro izplatīšana***

Maksājumu pakalpojumu sniedzēju loma

9.1. ECB atzinīgi vērtē noteikumus par maksājumu pakalpojumu sniedzēju veikto digitālā euro izplatīšanu ([37]), kuros paredzēti konkrēti uzdevumi, kas MPS jāveic, lai euro varētu izmantot kā vienotu valūtu visā Savienībā. MPS jau ir tiešas attiecības ar saviem klientiem, un tādējādi tie ir vispiemērotākie, lai būtu tiešie partneri privātpersonām, komersantiem un uzņēmumiem, kas izmantotu digitālo euro ([38]).

9.2. Ierosinātajā regulā noteikts, ka digitālā euro lietotāji var turēt vienu vai vairākus digitālo euro maksājumu kontus vienā un tajā pašā vai dažādos MPS ([39]). ECB aicina likumdevējus apsvērt, vai tas ir nepieciešams pasākums digitālā euro izmantošanai, kas jāprecizē ierosinātajā regulā. Šajā ziņā risinājums ar vairākiem digitālā euro maksājumu kontiem radītu tehniskas grūtības, jo īpaši attiecībā uz šo kontu mijiedarbību ar konsolidētu turējuma limita pārvaldību. Var izvirzīt argumentu, ka digitālajam euro būtu jāparedz tikai viens konts, jo tas būtu bezmaksas

([33]) Sk. ierosinātās regulas 26. pantu.
([34]) Sk. ierosinātās regulas 9. pantu.
([35]) Sk. ierosinātās regulas 10. pantu.
([36]) COM(2023) 364.
([37]) Sk. ierosinātās regulas 13. pantu.
([38]) Sk. Panetta, F., *Building on our strengths: the role of the public and private sectors in the digital euro ecosystem*, ECB Valdes locekļa Fabio Panetta ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, Briselē, 2022. gada 29. septembrī.
([39]) Sk. ierosinātās regulas 13. panta 7. punktu.

sabiedriskais pakalpojums. ECB saprot, ka noteikuma par vairākiem kontiem mērķis ir izvairīties no pamatbrīvību ierobežojumiem, kurus var noteikt tikai tad, ja tie ir samērīgi.

9.3. ECB plāno veikt un nodot likumdevējiem padziļinātu tehnisko analīzi par mijiedarbību starp vairākiem kontiem un atsevišķa turējuma limita pārvaldību. Turklāt ECB ierosina likumdevējiem apsvērt divus elementus attiecībā uz kontu skaita ierobežojuma samērīgumu. Pirmkārt, MPS brīvību sniegt digitālos euro pakalpojumus neierobežotu ierobežojums atļaut vienu kontu katram lietotājam. Būtu vieglāk mainīt digitālā euro maksājumu kontu nekā pašreizējo maksājumu kontu, jo starptautiskais bankas konta numurs (IBAN) nav pārnesams. Otrkārt, tas, ka lietotājam ir sarežģīti pārvaldīt konsolidētu turējuma limitu vairākos kontos, var būt pamats piemērot atšķirīgu pieeju digitālā euro ieviešanas laikā, kad cilvēki to vēl nepārzina.

9.4. Ierosinātās regulas apsvērumos būtu vajadzīga lielāka skaidrība par Savienības pilsoņu stāvokli Ziemeļīrijā un to, vai viņu piekļuve digitālajam euro būtu atkarīga no vienošanās ar Apvienotās Karalistes iestādēm.

9.5. Ierosinātā regula paredz, ka kredītiestādēm, kas sniedz neliela apjoma maksājumu pakalpojumus, ir pienākums sniegt digitālā euro maksājumu pamatpakalpojumus pēc klientu pieprasījuma ([40]). ECB ļoti atzinīgi vērtē šo ierosināto prasību, jo tā veicinās vispārēju piekļuvi digitālajam euro ([41]), kam būs sabiedriskā labuma iezīmes, fiziskām personām, kas dzīvo vai veic uzņēmējdarbību dalībvalstīs, kuru valūta ir euro. Iedzīvotājiem, kuriem jau ir konti bankās, nevajadzētu likt mainīt MPS, lai iegūtu piekļuvi digitālajam euro ([42]). Plašas sabiedrības vispārēja piekļuve digitālajam euro euro zonā papildinātu plašo izmantojamību, ko veicina digitālā euro likumīga maksāšanas līdzekļa statuss. Komersantu gatavība pieņemt digitālo euro kā likumīgu maksāšanas līdzekli ir atkarīga no attiecīgo MPS, tostarp kredītiestāžu, paralēlā pienākuma darīt digitālo euro pieejamu saviem klientiem. Savukārt šie noteikumi ļaus digitālajam euro darboties kā monetārajam enkurpunktam digitālajā laikmetā. Reglamentējošie pasākumi vienmēr izrādījušies nepieciešami, lai nodrošinātu privātā sektora koordināciju maksājumu jomā visā euro zonā (piem., IBAN un vienotu euro zonas maksājumu ieviešana un zibmaksājumu pieejamība).

9.6. Tomēr būtu samērīgi un tādējādi vēlami, ja prasība nodrošināt digitālo euro pēc pieprasījuma tiktu attiecināta arī uz tiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem euro zonā, kuri piedāvā neliela apjoma maksājumu instrumentus (t. i., tiem, kas piedāvā Direktīvas (ES) 2015/2366 I pielikuma 1., 2. vai 3. punktā minētos pakalpojumus, tādējādi ļaujot lietotājam iegūt IBAN). Tas 1) noteiktu principu, ka personām, kurām jau ir maksājumu konts, lai veiktu ikdienas maksājumus, nav jāmaina pakalpojumu sniedzējs, lai iegūtu digitālo euro, neatkarīgi no tā, kurš MPS jau nodrošina šo maksājumu kontu; un 2) nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem uzņēmumiem, kas ir tiesīgi piedāvāt Direktīvas 2015/2366 I pielikuma 1., 2. vai 3. punktā minētos pakalpojumus. Lai visām šiem uzņēmumiem piedāvātu vienlīdzīgas tiesības ietekmēt digitālā euro noteikumu kopumu, ir samērīgi, ka uz tiem attiecas vieni un tie paši pienākumi. Savukārt tas, vai kredītiestādēm, kas veic uzņēmējdarbību ārpus euro zonas, ir samērīga prasība izplatīt digitālos euro, var tikt apšaubīts, ja lielākā daļa to esošo klientu nevarētu turēt digitālos euro.

([40]) Sk. ierosinātās regulas 14. panta 1. punktu.

([41]) Sk. Panetta, F., *A digital euro: widely available and easy to use*, ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, 2023. gada 24. aprīlī.

([42]) Ja tā vietā digitālā euro izplatīšana starpniekiem būtu brīvprātīga, iedzīvotāji var saskarties ar ievērojamiem šķēršļiem digitālā euro iegūšanā. Piem., tie var būt spiesti atvērt kontu pie jauna starpnieka, ja viņu pašu banka nenodrošina piekļuvi digitālajam euro. Tomēr šādā situācijā iedzīvotāji var nesaprst, kāpēc viņiem būtu jāatver cits konts, un var nemēģināt iegūt digitālos euro no cita starpnieka. Turklāt iepriekšējie Eiropas mēroga maksājumu iniciatīvu piemēri liecina, ka, lai nodrošinātu patērētājiem plašu piekļuvi attiecīgajiem maksājumu pakalpojumiem visā euro zonā, galu galā vienmēr bija jāievieš regulatīvi pasākumi.

Digitālā euro maksājumu pamatpakalpojumi

9.7. Ierosinātajā regulā noteikts MPS pienākums neiekasēt maksu no fiziskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas dalībvalstīs, kuru valūta ir euro, par digitālā euro maksājumu pamatpakalpojumu sniegšanu ([43]). ECB pilnībā atbalsta šo pieeju, kas atspoguļo digitālā euro kā sabiedriskā labuma raksturu un ļauj lietotājiem to bez maksas izmantot ikdienas pamatmērķiem. Tomēr ierosinātajā sarakstā, kurā uzskaitīti digitālā euro maksājumu pamatpakalpojumi, nav iekļauts finansējuma automatizēta palielināšana vai samazināšana ([44]).

9.8. ECB iesaka paplašināt pamatpakalpojumu sarakstu, iekļaujot tajā finansējuma automatizētu palielināšanu vai samazināšanu, jo to izslēgšanai būtu vairākas sekas, maksājumu pakalpojumu sniedzējiem izvēloties iekasēt maksu par šādu pakalpojumu. Pirmkārt, cilvēki saskartos ar negaidītām izmaksām ([45]), kas saistītas ar turējuma ierobežojumiem, ar kuriem saskaras tikai digitālais euro, un nesaprastu vajadzību par tiem maksāt. Piemērotās maksas līmenis novirzītu tos uz kādu konkrētu maksāšanas metodi vai prom no tās ([46]). Fokusgrupu pētījumi liecina, ka cilvēki, kuri, visticamāk, izmantos regulāru finansējuma automatizētu palielināšanu, ir tie, kuriem visvairāk nepieciešams kontrolēt savu budžetu, jo finansējuma automatizēta palielināšana ir šim nolūkam vispiemērotākais finansēšanas instruments ([47]). Otrkārt, mazāk cilvēku finansētu savu digitālā euro maksājumu kontu, ja viņiem būtu jāiesniedz skaidrs pieprasījums, lai izvairītos no maksas ikreiz, kad viņi to vēlas. Ir vēlams atvieglot regulāru digitālā euro finansēšanu, lai nodrošinātu finanšu stabilitātes saglabāšanu, izvairoties no domino efekta ([48]), un tādējādi arī nodrošinātu monetārās politikas pienācīgu transmisiju.

9.9. ECB ierosina paplašināt pamatpakalpojumu sarakstu, iekļaujot digitālā euro konta maiņu no viena MPS uz citu. Tā mērķis ir nodrošināt, ka MPS, kuras pakalpojumus patērētājs nolemj pārtraukt izmantot, nevarētu iekasēt atturošu "izejas maksu", kas vērsta uz patērētāja izvēli mainīt savu digitālā euro kontu uz jaunu MPS. ECB arī ierosina apsvērt pasākumus, kas nodrošina, ka digitālā euro finansējuma automatizēta palielināšana un samazināšana, izmantojot skaidro naudu, nemazina bankomātu (ATM) pakalpojumus. Turklāt arī strīdu pārvaldības pakalpojumi būtu jāiekļauj pamatpakalpojumu sarakstā, jo tie veicina uzticēšanos digitālajam euro un līdz ar to tā ieviešanu un izmantošanu.

9.10. Lai nodrošinātu, ka digitālā euro pakalpojumu saraksts laika gaitā joprojām ir atjaunināts un atbilst tirgus praksei un lietotāju vajadzībām, ECB ierosina likumdevējam apsvērt iespēju pilnvarot Komisiju pieņemt deleģēto aktu, lai pievienotu jaunus digitālo euro maksājumu pamatpakalpojumus un vajadzības gadījumā interpretētu esošo pakalpojumu darbības jomu.

Atbalsts iedzīvotājiem ar invaliditāti, funkcionāliem ierobežojumiem vai ierobežotām digitālajām prasmēm un vecāka gadagājuma iedzīvotājiem

9.11. Euro zonas iedzīvotājiem mūsdienās ir bez maksas pieejami droši un vispārpieņemti maksāšanas līdzekļi skaidrās naudas veidā, kas ir svarīgi finansiālai iekļautībai. Tam, cik vien iespējams, būtu jāattiecas arī uz digitālajiem, tiešsaistes un bezsaistes maksājumiem.

([43]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 1. punktu.

([44]) Sk. ierosinātās regulas II pielikuma c) punktu.

([45]) Digitālā euro lietotājiem nebūtu pamata pieņemt, ka jāmaksā par digitālā euro maksājumu konta papildināšanu (piem., ieskaitot EUR 1 000 katra mēneša sākumā), ņemot vērā to, ka reti tiek iekasēta maksa par regulārajiem maksājumiem (piem., īri mēneša sākumā).

([46]) Sk. 10. apsvērumu priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz tūlītējiem kredīta pārvedumiem euro groza Regulas (ES) Nr. 260/2012 un (ES) 2021/1230 (COM(2022) 546 final).

([47]) Sk. *Study on Digital Wallet Features*, fokusa grupas ziņojums, Kantar, 2023. gada aprīlis, pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([48]) Finansējuma automatizēta palielināšana un samazināšana galalietotājiem veicina ērtu pieredzi, kas atbalstītu digitālā euro ieviešanu un ieguvumus no tā finansiālās stabilitātes, jo īpaši tāpēc, ka šī funkcionalitāte tiks apvienota ar labi kalibrētiem turējuma ierobežojumiem. Ja daudzi lietotāji regulāri tur zināmu atlikuma summu digitālajā euro, ietekme uz finanšu stabilitāti ir mazāka, kādam notikumam liekot digitālā euro lietotājiem palielināt digitālā euro turējumus, jo pēkšņā ietekme uz banku noguldījumiem būs mazāka.

9.12. Attiecībā uz digitālo iekļautību ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā paredzēts, ka īpašas iestādes sniegs digitālo maksājumu pamatpakalpojumus un digitālās iekļautības atbalstu klātienē fiziskā tuvumā arī iedzīvotājiem ar invaliditāti, funkcionāliem ierobežojumiem vai ierobežotām digitālajām prasmēm, kā arī vecāka gadagājuma iedzīvotājiem. Patērētāju apvienību saņemtās atsauksmes liecina, ka īpaši vērtīgs ir klātienes atbalsts fiziskajā tuvumā ([49]).

9.13. Turklāt ECB atzinīgi vērtē to, ka digitālo iekļautību veicina tas, ka dalībvalstis izraugās īpašas iestādes vai pasta žiroiestādes tiem, kam nav privāta maksājumu konta vai kuri nevēlas tādu atvērt.

9.14. Turklāt ar ierosināto regulu Eiropas Banku iestādei un Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas iestādei tiek uzticēts kopīgi izdot pamatnostādnes, kurās precizēta mijiedarbība starp nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un terorisma finansēšanas apkarošanas prasībām un digitālā euro maksājumu pamatpakalpojumu sniegšanu, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātām grupām, tostarp patvēruma meklētājiem vai starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, personām bez pastāvīgas adreses vai trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem nav uzturēšanās atļaujas, bet kuru izraidīšana juridisku vai faktisku iemeslu dēļ nav iespējama ([50]). ECB to vērtē atzinīgi, taču uzsver risku, ka kopīgās pamatnostādnes, kad tās tiks izdotas, sniegs tikai norādījumus nacionālajām kompetentajām iestādēm un pilnībā neizslēdz iespēju, ka to īstenošana varētu būt sadrumstalota. Noteikums, ar ko nosaka minimālos kritērijus kopīgajām pamatnostādnēm, vairāk veicinātu saskaņošanu visā euro zonā.

10. ***Digitālā euro kā vērtības uzkrāšanas un maksāšanas līdzekļa izmantošana – maksa par digitālā euro maksājumu pakalpojumiem***

Principi un ierobežojumi digitālā euro izmantošanai, lai mazinātu monetārās politikas transmisijas un finanšu stabilitātes riskus euro zonā ([51])

10.1. Pašlaik noguldītājiem ir tiesības jebkurā brīdī konvertēt savus pieprasījuma noguldījumus skaidrā naudā. Tomēr pastāv praktiski šķēršļi lielu skaidras naudas summu turēšanai, tostarp nozaudēšanas vai zādzības risks. Lai saglabātu līdzsvaru starp banku noguldījumiem un centrālās bankas naudu, ņemot vērā naudas izmantošanas samazināšanos un digitālā euro pieejamību, būtu jānosaka konkrēti ierobežojumi attiecībā uz digitālā euro summām, kuras var turēt privātpersonas.

10.2. ECB ir skaidri paziņojusi par savu nodomu izstrādāt un ieviest efektīvus instrumentus, lai kontrolētu apgrozībā esošo digitālo euro maksimālo apjomu ([52]). Attiecīgi tiek ierosināts ierosinātās regulas 31. apsvērumā iekļaut skaidru atsauci uz ECB skaidri paziņotajiem nodomiem šajā sakarā. Šo instrumentu vidū ECB īpaši uzsvērusi savu mērķi noteikt ierobežojumus fizisku un juridisku personu digitālā euro turējumiem ([53]). Šādu ierobežojumu neesamība varētu apdraudēt monetārās politikas nostāju un tās transmisiju, kā arī finanšu stabilitāti euro zonā. Visas nevēlamās sekas, ko digitālā euro emisija var radīt monetārās politikas nostājai un transmisijai, kā arī finanšu stabilitātei, būtu iepriekš jāsamazina līdz minimumam.

([49]) Sk., piem., Eiropas Patērētāju organizācijas atbildi uz rakstisko procedūru pēc Euro neliela apjoma maksājumu padomes 2023. gada 12. maija tehniskās sesijas par digitālo euro, kas pieejama ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([50]) Sk. ierosinātās regulas 14. panta 1. punktu.

([51]) Sk. ierosinātās regulas 15. pantu.

([52]) Sk. Panetta, F., *Shaping Europe's digital future: the path towards a digital euro*, ECB Valdes locekļa Fabio Panetta ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, Briselē, 2023. gada 4. septembrī.

([53]) Sk. ECB (2022. gads), *Progress on the investigation phase of a digital euro*, pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

10.3. Lai gan turējuma ierobežojumu kalibrēšana būtu sarežģīta ekonomiskā novērtējuma rezultāts, to funkcionālajā un tehniskajā īstenošanā par prioritāti būtu jānosaka "klases labākā" lietotāju pieredze un efektīva īstenošana visiem iesaistītajiem dalībniekiem ([54]). Lēmums par to, kā apvienot un kalibrēt jebkādus rīkus, kas *ex ante* kontrolē apgrozībā esošo digitālā euro apjomu, būtu jāpieņem tuvāk iespējamai digitālā euro ieviešanai nākotnē un regulāri jāpārskata, ņemot vērā attiecīgo ekonomikas un finanšu vidi ([55]).

10.4. No vienas puses, ierosinātajā regulā ierosināts, ka iespēja noteikt ierobežojumus turējumiem ir fakultatīvs digitālā euro izmantošanas elements, kas attiecīgā gadījumā paredz, ka digitālā euro kā vērtības uzkrāšanas līdzekļa izmantošanai var piemērot ierobežojumus ([56]). No otras puses, ierosinātā regula arī uzliek ECB pienākumu izstrādāt instrumentus, lai ierobežotu digitālā euro kā vērtības uzkrāšanas līdzekļa izmantošanu ([57]). Turklāt ierosinātajā regulā noteikts šo instrumentu obligāto nosacījumu saraksts ([58]). Finanšu stabilitāte ir šā saraksta galvenais mērķis, kaitējot monetārās politikas definēšanai un īstenošanai, kas ir galvenais uzdevums, kurš jāveic ar ECBS starpniecību, lai sasniegtu tās galveno mērķi saglabāt cenu stabilitāti, kā arī lai fiziskām un juridiskām personām nodrošinātu piekļuvi digitālajam euro un tā izmantošanu.

10.5. ECB atzinīgi vērtē to, ka atzīta tās kompetence noteikt ierobežojumus digitālā euro kā vērtības uzkrāšanas līdzekļa izmantošanai un laika gaitā tos kalibrēt ([59]). ECB ir apņēmusies piemērot un saglabāt turējuma ierobežojumus kā digitālā euro izstrādes stūrakmeni. ECB ir kompetenta lemt par digitālo euro emisijas apjomu, jo tas ietekmē Eurosistēmas bilances lielumu un tās monetārās politikas īstenošanu. Nosakot un kalibrējot atsevišķus turējuma limitus, tiek ierobežots kopējais emitējamo digitālo euro apjoms, kas Eurosistēmai jāveic saskaņā ar Līgumos noteiktajām kompetencēm, nevis saskaņā ar ierosinātajā regulā noteikto pienākumu.

10.6. Attiecībā uz ierosināto obligāto nosacījumu sarakstu, kas minēts 10.4. punktā, ECB piekrīt trim mērķiem, kas jāsasniedz, kalibrējot turējuma ierobežojumus, taču atzīmē, ka prioritātes piešķiršana vienam no tiem (finanšu stabilitātei) var tikt uzskatīta par tādu, kas ierobežo esošo pamatuzdevumu (monetārās politikas noteikšanu un īstenošanu), nosakot ECB darbības parametrus, kas atšķiras no ECB primārā uzdevuma nodrošināt cenu stabilitāti saskaņā ar Līgumu. Tā kā monetārās politikas noteikšanu un īstenošanu jebkurā gadījumā atvieglo finanšu stabilitātes nodrošināšana, ECB neapsver šo divu uzdevumu nesakritības, nosakot turējuma limitus.

10.7. Ierosinātā regula paredz, ka ierosinātās regulas ietvaros par digitālo euro nebūs jāmaksā procenti ([60]). Nevar pietiekami stingri apgalvot, ka ECB neizstrādā atlīdzināmu digitālo euro. Proti, tāpat kā attiecībā uz euro banknotēm, ECB neplāno maksāt atlīdzību digitālo euro ne tā darbības sākumā, ne tuvākajā nākotnē. Par banknotēm nekad nav saņemta atlīdzība, jo tas nav praktiski, lai gan šāda atlīdzība nav ne teorētiski neiespējama, ne skaidri aizliegta ar likumu. Ņemot vērā ECB pilnvaras saglabāt cenu stabilitāti un vienlaikus pamatuzdevumu noteikt un īstenot euro zonas monetāro politiku, ECB nevar izslēgt nākotnes scenārijus, kuros varētu būt pamatota atlīdzība par digitālo euro. Turklāt, lai turpinātu pildīt savas pilnvaras monetārās politikas jomā, ECB jāsaglabā kontrole pār visu tās bilancē esošo saistību atlīdzību. Pat ja šī norma tiktu interpretēta kā pilnīga atlīdzības izslēgšana, tas katrā ziņā nevarētu ierobežot Eurosistēmas primārajos tiesību aktos noteikto kompetenci neatkarīgi

([54]) Sk. Panetta, F., *The digital euro and the evolution of the financial system*, ECB Valdes locekļa Fabio Panetta ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, 2022. gada 15. jūnijā. Pieejama ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([55]) Sk. Panetta, F., *The digital euro and the evolution of the financial system*, ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, 2022. gada 15. jūnijā.

([56]) Sk. ierosinātās regulas 15. panta 1. punktu.

([57]) Sk. ierosinātās regulas 16. panta 1. punktu.

([58]) Sk. ierosinātās regulas 16. panta 2. punktu.

([59]) Sk. ierosinātās regulas 16. panta 1. punktu.

([60]) Sk. ierosinātās regulas 16. panta 8. punktu.

definēt un īstenot euro zonas monetāro politiku, jo LESD 133. pantā noteiktās pilnvaras ir skaidri formulētas kā tādas, kas neierobežo ECB pilnvaras. Šā iemesla dēļ tiek ierosināts grozījums, lai precizētu ECB pilnvaru saglabāt cenu stabilitāti prioritāti un vienlaikus arī pamatuzdevumu noteikt un īstenot euro zonas monetāro politiku.

Maksa par digitālā euro maksājumu pakalpojumiem ([61])

10.8. ECB atzinīgi vērtē ierosinātajā regulā paredzēto kompensācijas modeli, kura mērķis ir izveidot līdzsvaru, saskaņā ar kuru 1) digitālais euro būtu bez maksas pamatizmantošanai; 2) MPS ir pienācīgi stimuli digitālā euro izplatīšanai, lai nodrošinātu plašu pieejamību; un 3) komersantiem ir atbilstoši aizsardzības pasākumi, lai izvairītos no pārmērīgas maksas piemērošanas. Komersanti saņemtu maksas pakalpojumu no MPS, bet tie nonāktu vājākā pozīcijā, ja viņiem noteiktā prasība pieņemt digitālo euro netiktu kompensēta ar komersantiem piemērojamās apkalpošanas maksas maksimālo robežvērtību. Savukārt skaidra MPS savstarpējo maksu atzīšana ļautu izplatītājiem MPS gūt ieņēmumus, kas ir salīdzināmi ar tiem, kas gūti, izplatot salīdzināmus maksājumu instrumentus, tādējādi veicinot digitālā euro aktīvu izplatīšanu un augstas kvalitātes pakalpojumu līmeni galalietotājiem. ECB atzinīgi vērtē principu, ka maksas un maksājumi nedrīkst būt lielāki par tiem, ko pieprasa par salīdzināmiem (privātiem) digitāliem maksāšanas līdzekļiem, ņemot vērā arī nepieciešamību saglabāt digitālā euro kā likumīga maksāšanas līdzekļa efektīvu izmantošanu. Tāpat ECB atzinīgi vērtē aizliegumu maksājumu pakalpojumu sniedzējiem iekasēt maksu no fiziskām personām par digitālo euro maksājumu pamatpakalpojumiem ([62]) un aizliegumu noteikt papildmaksu par parāda samaksu, izmantojot digitālo euro ([63]).

10.9. Turklāt digitālā euro maksājumu pakalpojumu tarifu līmeņu regulējums nebūtu jāattiecina tikai uz privāto sektoru, bet būtu jāpiemēro arī publiskajam sektoram. Šajā sakarā attiecīgajiem noteikumiem būtu jāattiecas gan uz komersantiem, gan uz publiskā sektora struktūrām, kas pieņem digitālo euro. ECB atzinīgi vērtē arī ierosinātās regulas 41. apsvērumu, kurā norādīts uz Eurosistēmas nodomu segt savas izmaksas, kā tas ir banknošu izgatavošanas un emisijas gadījumā. MPS būtu pašiem savas izmaksas, kas saistītas ar to sniegto digitālā euro pakalpojumu izplatīšanu, bet Eurosistēma neiekasētu maksu, kas atspoguļo digitālā euro sabiedriskā labuma raksturu un atbilst loģikai, kas līdzīga skaidrās naudas loģikai.

10.10. Ierosinātajā regulā noteikts, ka komersantu apkalpošanas maksa būs vienīgā maksa par darījumu, ko MPS var piemērot komersantiem ([64]). ECB to vērtē atzinīgi, jo ir nepieciešams, lai maksimālās robežvērtības būtu efektīvas. Tomēr šis mērķis netiks sasniegts, ja fiksētu maksu varēs iekasēt bez jebkādiem ierobežojumiem. Ja to pašu maksājumu termināli var izmantot maksājumiem digitālajā euro un citos maksājumu veidos, kas ir mērķis, kuru ECB centīsies sasniegt, ECB iesaka izslēgt papildu fiksētas maksas, kas būtu piemērojamas tikai attiecībā uz digitālā euro pieņemšanu. Fiksētas maksas, ko piemēro vispārējiem maksājumu pieņemšanas pakalpojumiem, piemēram, maksājumu termināļa nodrošināšanai, var turpināt piemērot bez ierobežojumiem.

10.11. Ierosinātā regula uzliek ECB pienākumu regulāri monitorēt informāciju, kas attiecas uz iepriekš aplūkotajām maksām un maksājumiem, un periodiski publicēt šīs monitorēšanas rezultātā iegūto informāciju par summām kopā ar skaidrojošu pārskatu ([65]). ECB saprot, ka pārskatu sniegšanas darbības, kas veiktas attiecībā uz ierosinātajā regulā noteiktajām summām, neietvertu atsevišķu MPS izmaksu, maksu un maksājumu publicēšanu un ka šīs summas nevar būt izsecināmas no šādas pārskatu sniegšanas. ECB arī uzsver, ka vajadzīgi stingri izpildes mehānismi attiecībā uz MPS uzliktajiem pienākumiem sniegt pārskatus kompetentajai iestādei, jo īpaši gadījumos, kuros MPS atsakās pildīt savus pārskatu sniegšanas pienākumus. ECB ierosina, ka juridiskās skaidrības labad šie aspekti būtu jāprecizē ierosinātajā regulā.

([61]) Sk. ierosinātās regulas 17. pantu.
([62]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 1. punktu.
([63]) Sk. ierosinātās regulas 7. panta 4. punktu.
([64]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 6. punktu.
([65]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 3. punktu.

10.12. Ierosinātā regula arī uzliek ECB pienākumu izstrādāt metodiku attiecīgo summu aprēķināšanai un noteikt parametrus šim nolūkam ([66]). Ierosinātās regulas mērķis ir samazināt kompetentās iestādes rīcības brīvību maksu apmēra noteikšanā, precizējot attiecīgos piemērojamos parametrus. Tomēr šis mērķis nav pilnībā sasniegts, jo daži no attiecīgajiem parametriem, piemēram, "saprātīga peļņas norma" un "izmaksu ziņā efektīvākie maksājumu pakalpojumu sniedzēji", ir subjektīvi jēdzieni, kuru interpretācija ir atkarīga no grāmatvedības noteikumiem, dažādu MPS uzņēmējdarbības stratēģijām, dažādiem uzņēmējdarbības modeļiem un darbības jomām. Tāpēc ECB ierosina sīkāk precizēt šos parametrus ierosinātajā regulā vai ierosinātajā metodoloģijā.

10.13. ECB īpaši atzinīgi vērtē to, ka par atsauci tiek izmantoti "izmaksu ziņā efektīvākie maksājumu pakalpojumu sniedzēji". Tā mērķis ir izvairīties no situācijām dalībvalstīs, kurās MPS ir īpaši efektīvi maksājumu pakalpojumu sniegšanā un kurās tirgotāji var saskarties ar lielākām izmaksām par digitālā euro pieņemšanu, jo maksimālās robežvērtības tiek aprēķinātas, izmantojot euro zonas vidējos rādītājus. Tāpēc daļa, kas jāuzņemas "izmaksu ziņā efektīvākajiem" MPS, ir būtisks elements ierosinātās regulas izveidē. Tomēr ierosinātajā regulā šī daļa precizēta attiecībā uz vienu no faktoriem, kas var noteikt cenu griestus (attiecīgās izmaksas, kas MPS radušās saistībā ar digitālā euro maksājumu nodrošināšanu, tostarp samērīga peļņas norma), bet ne attiecībā uz otru faktoru (maksas vai maksājumi, ko pieprasa par salīdzināmiem digitāliem maksāšanas līdzekļiem). ECB iesaka piemērot pirmajā gadījumā ierosināto daļu ("izmaksu ziņā efektīvākajiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem sniedzot digitālā euro maksājumu pakalpojumus, kuri kopā veido vienu ceturto daļu no digitālā euro apjoma, kas attiecīgajā gadā izplatīts visā euro zonā") arī otrajā gadījumā.

10.14. Saskaņā ar Līgumiem gan substantīvā, gan formālā atbildība par maksu regulēšanu gulstas uz likumdevējiem, nevis ECB. Lai izvairītos no iekšējā tirgus sadrumstalotības un būtiskiem konkurences izkropļojumiem, ko rada atšķirīgi tiesību akti un administratīvie lēmumi, likumdevēji iepriekš izmantojuši šīs pilnvaras, lai veiktu pasākumus augsto un atšķirīgo starpbanku komisijas maksu problēmas risināšanai nolūkā ļaut MPS sniegt savus pakalpojumus pāri robežām un ļaut patērētājiem un komersantiem izmantot pārrobežu pakalpojumus ([67]).

10.15. ECB ir gatava sniegt tehnisko atbalstu un speciālās zināšanas attiecīgo summu aprēķināšanā. Tomēr tai nav tiesiskas kompetences noteikt maksimālās robežvērtības un maksas, tāpēc ECB summu publicēšanai *de jure* nevajadzētu būt līdzvērtīgai maksu noteikšanai. Pretējā gadījumā šādas ECB darbības var apstrīdēt un izvērtēt tiesā, ceļot prasību atcelt tiesību aktu.

10.16. ECB ir gatava palīdzēt likumdevējiem īstenot to kompetenci, veicot padomdevējas un tehniskas funkcijas, vai palīdzēt Komisijai, ja šī loma tai tiek deleģēta. Proti, ECB ir gatava 1) sniegt vajadzīgo tehnisko palīdzību summu aprēķināšanas metodikas izstrādē, 2) regulāri monitorēt jaunākās norises un 3) publicēt datus, kas vajadzīgi maksimālo robežvērtību noteikšanai. Tomēr šo summu galīgā noteikšana un metodikas pieņemšana būtu jāuzņemas likumdevējiem vai Komisijai, ja šī loma tai tiek deleģēta.

10.17. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā skaidri noteikts, ka NKI ir pienākums nodrošināt, ka MPS izpilda savus pienākumus nepiemērot nekādas maksas par digitālā euro maksājumu pamatpakalpojumiem, ko sniedz fiziskām personām, un piemērot maksas komersantiem ierosinātajā regulā noteiktajās robežās ([68]). Labi funkcionējošs izpildes režīms ir būtisks, lai aizsargātu maksājumu pakalpojumu lietotājus un veicinātu godīgu konkurenci.

([66]) Sk. ierosinātās regulas 17. panta 5. punktu.

([67]) Sk. 13. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2015/751 (2015. gada 29. aprīlis) par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem (OV L 123, 19.5.2015., 1. lpp.); 8. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 260/2012 (2012. gada 14. marts), ar ko nosaka tehniskās un darbības prasības kredīta pārvedumiem un tiešā debeta maksājumiem euro un groza Regulu (EK) Nr. 924/2009 (OV L 94, 30.3.2012., 22. lpp.); un 3. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/1230 (2021. gada 14. jūlijs) par pārrobežu maksājumiem Savienībā (OV L 274, 30.7.2021., 20. lpp.).

([68]) Sk. ierosinātās regulas 17. pantu.

11. ***Digitālā euro izplatīšanas ārpus euro zonas nosacījumi***

11.1. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātā regula digitālo euro sākotnēji dara pieejamu personām, kas iedibinātas vai dzīvo euro zonā. Tas atbilst Eurosistēmas priekšlikumam tās sākotnējās digitālā euro emisijas attiecināt uz euro zonas rezidentiem, komersantiem un valdībām. ECB piekrīt, ka piekļuve euro zonas apmeklētājiem kopā ar piekļuvi patērētājiem un komersantiem Eiropas Ekonomikas zonā un atsevišķās trešās valstīs varētu būt daļa no turpmākajām emisijām ([69]). Digitālais euro vispirms jāpiedāvā personām, kas iedibinātas vai dzīvo euro zonā, pirms to pakāpeniski ievieš citām personām. Šī digitālā euro sākotnējā ieviešana un ar to saistītā izmantošana rada pamatu tam, lai digitālo euro vēlāk izmantotu personas, kas iedibinātas vai dzīvo ārpus euro zonas.

11.2. ECB aicina likumdevējus sīkāk izstrādāt jēdzienu "apmeklētājs", lai precizētu, ka ārpus euro zonas esošas dalībvalsts vai trešās valsts rezidenta pagaidu uzturēšanās euro zonā nevar radīt pastāvīgu piekļuvi digitālajam euro, jo tādējādi tiktu apieti principi, kas atspoguļoti ierosinātajā regulā attiecībā uz nepieciešamību pēc iepriekšējas vienošanās, pirms digitālais euro ir plaši pieejams šādā ārpus euro zonas esošā dalībvalstī vai trešā valstī ([70]).

Digitālā euro izplatīšana fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas dalībvalstīs, kuru valūta nav euro, un fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas trešās valstīs

11.3. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā atzīts, ka vienošanās starp Eurosistēmu un ārpus euro zonas esošām centrālajām bankām ir ārkārtīgi svarīga digitālā euro darbības uzsākšanai fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas dalībvalstīs, kuru valūta nav euro. Tomēr ECB aicina likumdevējus precizēt atšķirību starp ECB un attiecīgās dalībvalsts NCB parakstītu vienošanos un jebkādu darbības kārtību, kas vajadzīga, lai nodrošinātu, ka attiecīgā NCB ievēro ECB izdotos noteikumus, pamatnostādnes, norādījumus vai pieprasījumus un sniedz visu ECB pieprasīto informāciju. ECB arī atbalsta to, ka saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem tiek noteikts pienākums ārpus euro zonas esošo dalībvalstu NCB un MPS sniegt informāciju ECB un ievērot tās norādījumus, īpaši attiecībā uz turējuma limitu noteikšanu ([71]).

11.4. ECB atbalsta divu elementu pievienošanu noteikumam, kas reglamentē sarunas par starptautiskiem nolīgumiem starp Savienību un trešām valstīm par digitālā euro izplatīšanu fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas trešās valstīs.

11.5. Pirmkārt, skaidri jānorāda, ka augsta līmeņa principu nolīguma noslēgšana starp Padomi un trešo valsti būtu jāpapildina ar darbības nolīgumu starp Eurosistēmu un šīs trešās valsts centrālo banku. Praksē jāpārbauda trešās valsts centrālās bankas darbības spēja un tās spēja izpildīt Eurosistēmas prasības, un digitālā euro izplatīšanu nedrīkst sākt pirms šādas pārbaudes veikšanas.

11.6. Otrkārt, Savienībai būtu jāveic pārbaude attiecībā uz trešo valsti, lai nodrošinātu, ka uz starpniekiem, kas iedibināti vai darbojas trešā valstī un kas izplata digitālo euro, attiecas uzraudzības un regulatīvās prasības, kas vismaz līdzvērtīgas tām, kuras piemēro Savienībā reģistrētiem MPS. Lēmums par līdzvērtību Komisijas deleģētā akta veidā būtu piemērots, lai aizsargātu digitālā euro integritāti, ja tas tiek izplatīts ārpus Savienības.

([69]) Sk. ECB (2023. gads), *Progress on the investigation phase of a digital euro – third report*, pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu

([70]) Sk. ierosinātās regulas 18. panta 1. punktu un 19. panta 1. punktu.

([71]) Sk. ierosinātās regulas 16. pantu.

Digitālā euro izplatīšana fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas trešās valstīs vai teritorijās, saskaņā ar monetāro nolīgumu ar Savienību

11.7. Līdzīgi attiecībā uz digitālā euro izplatīšanu fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas dalībvalstīs, kuru valūta nav euro, vai trešās valstīs, ECB vēlas uzsvērt, cik būtiski ir noslēgt nolīgumu starp Eurosistēmu un trešās valsts vai teritorijas centrālo banku vai monetāro iestādi saskaņā ar monetāro nolīgumu ar Savienību par digitālā euro izplatīšanu fiziskām un juridiskām personām, kas dzīvo vai iedibinātas šādās trešās valstīs vai teritorijās, kā priekšnosacījumu tā izplatīšanai.

12. ***Starpvalūtu maksājumi***

12.1. ECB atbalsta priekšlikumu par to, ka starpvalūtu maksājumiem ([72]) starp digitālo euro un citām centrālo banku digitālajām valūtām dalībvalstīs ārpus euro zonas vai trešās valstīs būtu jāpiemēro iepriekšējas vienošanās starp ECB, no vienas puses, un to dalībvalstu NCB, kuru valūta nav euro, un trešo valstu NCB, no otras puses ([73]). Eurosistēma plāno atbalstīt starpvalūtu funkciju nodrošināšanu un pēta pieejas, kas varētu atbalstīt starpvalūtu funkciju nodrošināšanu, gadījumos, kuros pastāv abpusēja ieinteresētība ar citām jurisdikcijām vai valūtas zonām ([74]).

12.2. ECB uzskata, ka ierosinātās regulas attiecīgie noteikumi par starpvalūtu maksājumiem un sadarbību ar ārpus euro zonas esošo dalībvalstu centrālajām bankām, lai nodrošinātu sadarbspējīgus maksājumus ([75]), ir deklaratīvi, jo ECB šo kompetenci jau īsteno saskaņā ar primārajiem tiesību aktiem ([76]). Tādējādi uz šo noteikumu var attiecināt atsauci uz ECB kompetenci saskaņā ar Līgumiem, ņemot vērā to, ka Eurosistēmai jau ir primāro tiesību kompetence slēgt šādus līgumus un noteikt to saturu, kā arī piedalīties starptautiskos nolīgumos, lai nodrošinātu sadarbspējīgus maksājumus.

13. ***Digitālā euro izmantošana tiešsaistē un bezsaistē***

13.1. ECB ir apņēmusies nodrošināt divus digitālā euro maksājumu modeļus – "tiešsaistes" ([77]) un "bezsaistes". Pēdējais paredzēts, lai maksimāli palielinātu noteiktas īpašības, kas līdzinās skaidrajai naudai ([78]). Tādējādi ECB piekrīt, ka abiem digitālā euro modeļiem, kas paredzēti ierosinātajā regulā, ir atšķirīgas priekšrocības attiecībā uz spēju pielāgoties dažādām lietotāju vēlmēm. Lai gan tiešsaistes digitālā euro modelis dara centrālās bankas naudu pieejamu gadījumos, kuros nav iespējams veikt maksājumus ar skaidru naudu, bezsaistes digitālā euro modelis var veicināt lielāku pieejamību, tostarp ārkārtas situācijās (piem., ja nav pieejama tīkla savienojamība vai elektrotīkla darbības traucējumu laikā). ECB atzinīgi vērtē to, ka bezsaistes digitālā euro modelis būtiski līdzinās skaidrai naudai, jo īpaši nelielas vērtības ikdienas darījumiem, veidā, kādā tā tiek pārskaitīta, un maksājumu lietotājiem garantētā privātuma un datu aizsardzības augstākā līmenī, vienlaikus saglabājot iespēju aizsargāt digitālā euro drošību un integritāti. Bezsaistes digitālā euro modelis nodrošinātu, ka ne visus darījumus obligāti validē trešā persona, tādējādi izpildot proporcionalitātes un nepieciešamības prasības attiecībā uz datu aizsardzību.

([72]) Starpvalūtu neliela apjoma maksājumi ir darījumi starp maksātāju un maksājuma saņēmēju, kas maksājumu ķēdē ietver valūtu konvertēšanu. Tas tiktu izmantots, piemēram, starptautiskās mazumtirdzniecības un naudas pārvedumu gadījumos.

([73]) Sk. ierosinātās regulas 23. pantu.

([74]) Sk. ECB (2023. gads), *Progress on the investigation phase of a digital euro – third report*.

([75]) Sk. ierosinātās regulas 21. panta 2. punktu.

([76]) Sk. 23. pantu Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtos (turpmāk – "ECBS Statūti").

([77]) Tiešsaistes modelis ļautu centrālās bankas naudu izmantot 1) no attāluma veiktiem maksājumiem (kuru apjoms pieaug, pieaugot digitalizācijai), 2) lai nodrošinātu segumu visiem izmantošanas gadījumiem lielākajā daļā maksājumu situāciju, un 3) privātpersonām, lai varētu turēt centrālās bankas līdzekļus, neatkarīgi no uzrādītāja instrumenta esamības (kas var tikt pazaudēts vai nozagts).

([78]) Bezsaistes modelis būtu uzrādītāja maksājumu instruments, kas nav atkarīgs no tiešsaistes savienojuma, bet attiecas tikai uz tuvuma maksājumiem un nepieciešamību to iepriekš finansēt; tādējādi maksājumiem varētu nodrošināt tādu pašu privātuma līmeni kā skaidras naudas izmantošanas gadījumā.

13.2. Ierosinātajā regulā noteikts, ka gan tiešsaistes, gan bezsaistes digitālā euro maksājumu darījumiem jābūt pieejamiem digitālā euro pirmajā emisijā ([79]). Vienlaikus Eurosistēmai būs jāveic papildu testēšana, lai garantētu, ka visi attiecīgie digitālā euro modeļi piedāvā pietiekamu nodrošinājumu un sagatavotību.

13.3. ECB apņēmusies nodrošināt gan tiešsaistes, gan bezsaistes digitālā euro modeļus, sākot no digitālā euro pirmās emisijas ([80]), un ECB paredzētā darbības uzsākšanas pieeja to jau paredz. Tajā pašā laikā ECB nodoma nostiprināšana juridiski saistošā noteikumā ierobežos tās spēju reaģēt uz lielāku nenoteiktību, ko rada bezsaistes digitālā euro modelis, kā arī reaģēt uz ārkārtas apstākļiem, kuru dēļ nepieciešams nekavējoties emitēt jebkuru pieejamo modeli. Ja nāktos saskarties ar kompromisiem, kas vēl nav konstatēti, kopējā digitālā euro emisijas atlikšana būtu vienīgā ECB pieejamā iespēja.

13.4. Šo iemeslu dēļ ECB aicina likumdevējus apsvērt iespēju noteikt ECB prasību nodrošināt digitālā euro tiešsaistes un bezsaistes versijas, ievērojot "maksimālā iespējamā" principu, saskaņā ar kuru ECB, sākot no digitālā euro pirmās emisijas, darītu pieejamus gan tiešsaistes, gan bezsaistes modeļus. Jebkurā gadījumā ECB savlaicīgi informēs Eiropas Parlamentu, Padomi un Komisiju, kā arī tirgus dalībniekus un sabiedrību par jebkādiem tehniskiem faktoriem, kas kavē tiešsaistes un bezsaistes modeļu vienlaicīgu ieviešanu, kā arī par jebkādiem ārkārtas apstākļiem, kuru dēļ nepieciešama tūlītēja digitālā euro emisija. ECB ierosina to atspoguļot arī ierosinātās regulas 34. apsvēruma grozījumā.

14. ***Nosacījuma maksājumi un programmējama nauda***

14.1. Ierosinātā regula aizliedz emitēt digitālo euro kā programmējamu naudu, kas ir definēta kā digitālās naudas vienības ar integrētu loģiku, kas ierobežo katras vienības pilnīgu aizstājamību ([81]). Šis noteikums pilnībā atbilst tam, ko ECB jau vairākkārt publiski apstiprinājusi ([82]), proti, ka digitālais euro *nekad* nebūs programmējama nauda. Ja pastāvētu jebkādi ierobežojumi attiecībā uz to kur, kad vai kam maksājumu lietotāji var maksāt, izmantojot digitālo euro, tas būtu līdzvērtīgs vaučeram. Tas būtu pretrunā tā likumīga maksāšanas līdzekļa statusam, jo īpaši tā pieņemšanai par pilnu nominālvērtību ([83]), un nozīmētu, ka tas nebūtu aizstājams ne ar citām digitālā euro vienībām, ne ar euro banknotēm un monētām par nominālvērtību ([84]). ECB nav pilnvaru emitēt vaučerus. Tādējādi, pat ja šāds ierobežojums netiktu iekļauts sekundārajos tiesību aktos, programmējamas naudas emisija, ko veic ECB, nebūtu saderīga ar Līgumiem. Tādējādi ECB atzinīgi vērtētu ierosinātās regulas apsvērumu un pantu formulējumu, saskaņā ar kuru aizliegums emitēt programmējamu naudu ir balstīts Līgumos.

Nosacījuma maksājumi

14.2. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā MPS ir paredzēta iespēja sniegt tādus pievienotās vērtības pakalpojumus kā nosacījuma maksājumi, t. i., maksājumus, ko automātiski izraisa kāda nosacījuma izpilde ([85]). Lai gan MPS ir vislabākās iespējas izstrādāt nosacījuma maksājumu pakalpojumus, Eurosistēma plāno atbalstīt nosacījuma

([79]) Sk. ierosinātās regulas 23. panta 1. punktu.
([80]) Sk. ECB (2023. gads), *Progress on the investigation phase of a digital euro – fourth report*, pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu
([81]) Sk. ierosinātās regulas 24. panta 2. punktu.
([82]) Sk. Panetta, F., *The digital euro: our money wherever, whenever we need it*, ECB Valdes locekļa Fabio Panetta ievadruna Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmē, 2023. gada 23. janvārī. Pieejama ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu
([83]) Sk. ierosinātās regulas 7. panta 2. punktu.
([84]) Sk. ierosinātās regulas 12. panta 2. punktu.
([85]) Sk. ECB (2023. gads), *Progress on the investigation phase of a digital euro – third report*.

maksājumu nodrošināšanu tirgū, izstrādājot kopīgus shēmas standartus, izmantojot digitālā euro shēmas noteikumu kopumu (ja to pieprasīs tirgus) un nodrošinot papildu norēķinu funkcijas digitālā euro pēcapstrādes infrastruktūrā ([86]).

15. ***Izplatīšana***

Sadarbspējas prasība ([87])

15.1. ECB atzinīgi vērtē atsauci uz digitālā euro maksājumu pakalpojumu standartu sadarbspēju ar attiecīgajiem standartiem, kas reglamentē privātos digitālos maksāšanas līdzekļus. ECB plāno maksimāli izmantot pašreizējos standartus, lai samazinātu pielāgošanās izmaksas, atzīmējot, ka konkurējoši maksājumu risinājumi var piemērot atšķirīgus standartus maksājumu pieņemšanas zonā un būt pielāgoti dažādiem lietotāju paradumiem. Tāpēc šādi lēmumi jāatbalsta ar pēc iespējas plašāku tirgus vienprātību piedāvājuma un pieprasījuma jomā, kā arī ECB lēmumu pieņemšanas kapacitāti gadījumos, kuros nav iespējams panākt pilnīgu vienprātību. Šajā nolūkā darbs jau ir sākts. Ciktāl tas iespējams un piemērots, ECB plāno nodrošināt, ka privātie un/vai vietējie maksāšanas līdzekļi var izmantot digitālā euro standartus, noteikumus un procesus (t. i., kā izklāstīts 10.10. punktā, ļaujot vienam maksājumu terminālim nodrošināt visus maksāšanas līdzekļus), lai paplašinātu to tvērumu.

Priekšapstrādes pakalpojumi piekļuvei digitālajam euro un tā izmantošanai

15.2. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātā regula pievēršas lietotāju vēlmēm, ļaujot digitālā euro lietotājiem piekļūt digitālajiem euro maksājumu pakalpojumiem un tos lietot, izmantojot priekšapstrādes pakalpojumus, ko izstrādājuši MPS vai ECB ([88]). Tas nozīmē, ka lietotājam vienmēr ir iespēja izmantot digitālā euro maksājumu iniciēšanas standarta saskarni, kas nodrošina pilnībā saskaņotu un kopīgu maksājumu pieredzi visā euro zonā un novērš problēmas saistībā ar tirgotāju atzīšanu un digitālā euro pieņemšanu. Turklāt ECB izstrādātie priekšapstrādes pakalpojumi ievērojami samazinās attīstības slogu MPS, kuri izvēlas izmantot tikai ECB pakalpojumu, sniedzot lielu labumu mazākiem MPS, kuriem, iespējams, nav pieredzes vai resursu, kas nepieciešami, lai izstrādātu priekšapstrādes pakalpojumu nolūkā iniciēt digitālā euro maksājumus.

15.3. ECB atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā noteikts, ka maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, kas izplata digitālo euro, jānodrošina, ka digitālā euro maksājumu pakalpojumi izmanto oficiālo digitālā euro logotipu un ka digitālā euro maksājumu kontiem digitālā euro lietotāji var ātri un viegli piekļūt un tos izmantot ([89]). Ir nepieciešams, lai maksātājs un maksājuma saņēmējs būtu informēti par izvēlēto maksāšanas metodi un varētu tai viegli piekļūt. Ja šī maksāšanas metode ir centrālās bankas nauda (skaidrā nauda vai digitālais euro), tā atbalsta centrālās bankas naudas spēju darboties kā monetārajam enkurpunktam – cilvēki biežāk saskaras ar banku noguldījumu konvertējamību centrālās bankas naudā un ir pārliecināti, ka abos gadījumos viens euro ir viens euro.

Digitālā euro maksājumu kontu maiņa

15.4. ECB atzinīgi vērtē ierosinātās regulas noteikumus, kas atvieglo digitālā euro maksājumu kontu vieglu maiņu ([90]), kas nodrošinās lietotāju vēlmju realizāciju un atbalstīs digitālā euro ekosistēmas noturību ([91]). Šie pasākumi ietver arī lietotāja spēju ārkārtas apstākļos mainīt savu digitālā euro maksājumu kontu uz citu MPS. Lietotāji vienmēr saglabātu piekļuvi saviem digitālā euro turējumiem, piem., ja MPS ilgāku laiku nav pieejams vai ir zaudējis attiecīgos datus.

([86]) Proti, "līdzekļu rezervēšanas" funkcija, kas būtu nepieciešama dažu nosacījuma maksājumu pakalpojumu drošai sniegšanai galalietotājiem un kas ir atbalsta elements vairākos potenciālos nosacījuma maksājumu izmantošanas gadījumos, piem., "samaksa pret piegādi" un "samaksa par izmantošanu" gadījumos.
([87]) Sk. ierosinātās regulas 26. pantu.
([88]) Sk. ierosinātās regulas 28. panta 1. punktu.
([89]) Sk. ierosinātās regulas 28. panta 3. punktu.
([90]) Sk. ierosinātās regulas 31. pantu.
([91]) Sk. atzinuma 8.2. un 8.3. punktu.

Vispārējs krāpšanas atklāšanas un novēršanas mehānisms

15.5. ECB atzinīgi vērtē ierosinātās regulas noteikumus, kas paredz vispārēju krāpšanas atklāšanas un novēršanas mehānismu tiešsaistes digitālā euro darījumiem, lai nodrošinātu netraucētu un efektīvu digitālā euro darbību ([92]). ECB ierosina skaidri precizēt, ka maksājumu informācijas drošība ir neatņemama vispārējā krāpšanas atklāšanas un novēršanas mehānisma daļa. Maksājumu informācijas (piem., digitālā euro konta numura) drošība, notiekot šādas informācijas apmaiņai starp maksājumu iniciēšanas un maksājumu pieņemšanas ierīcēm, ir nepieciešama, lai aizsargātu digitālā euro lietotājus pret krāpšanas un kiberuzbrukumu risku, piem., aizstājot maksājumu informāciju ar surogātvērtību.

16. ***Datu aizsardzība un privātums***

16.1. ECB atzinīgi vērtē augstos privātuma un datu aizsardzības standartus, kas paredzēti ierosinātajā regulā ([93]), kam ir izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu uzticēšanos topošajam digitālajam euro un jo īpaši datu aizsardzības pienākumu skaidru sadalījumu ("datu pārziņi").

16.2. ECB atzinīgi vērtē arī to, ka datu apstrāde, kas nav saistīta ar ECB pamatuzdevumiem, bet kas jāveic starpniekiem, lai nodrošinātu digitālā euro lietotāju personas datu drošību, tiek piešķirta vai nu ECB, vai atbalsta pakalpojumu sniedzējiem ([94]). Datu pārziņa lomas skaidra piešķiršana ([95]) ECB (un attiecīgos gadījumos NCB) vai atbalsta pakalpojumu operatoram saskaņā ar stingriem regulatīviem noteikumiem, kas iekļauti ierosinātajā regulā, nodrošina, ka digitālā euro lietotāji vienmēr zinās, kur īstenot datu subjektu tiesības (piem., piekļuves tiesības) attiecībā uz saviem personas datiem, kas apstrādāti, sniedzot atbalsta pakalpojumus.

16.3. Turklāt ECB atzinīgi vērtē Komisijas pilnvaras novērst nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riskus, kas izriet no bezsaistes digitālā euro izmantošanas, nosakot atbilstošus darbības ierobežojumus. Attiecībā uz digitālā euro tiešsaistes modeli, lai gan pašreizējais priekšlikums paredz privātuma līmeni, kas ir salīdzināms ar esošajiem bezskaidras naudas maksāšanas līdzekļiem, ECB arī ierosina apsvērt iespēju piedāvāt lielāku privātumu dažiem zema riska, zema apjoma maksājumiem digitālajā euro.

17. ***Taisnīga, samērīga un nediskriminējoša piekļuve mobilajām ierīcēm***

ECB atzinīgi vērtē to, ka ir pievienots noteikums, kura mērķis ir risināt piekļuves jautājumus saistībā ar noteiktām mobilo ierīču funkcijām, kas nepieciešamas lietotājdraudzīgiem, netraucētiem un drošiem digitālā euro maksājumiem mobilajās ierīcēs ([96]). Mobilo ierīču bezkontakta maksājumiem ļoti svarīga ir piekļuve nepieciešamajām tuvā lauka komunikācijas funkcijām, un piekļuve drošajam elementam ir būtiska mobilo ierīču bezsaistes digitālā euro maksājumu veikšanai. Šādai piekļuvei vajadzētu būt atvērtai un neatkarīgai no citām mobilo operētājsistēmu lietojumprogrammām. ECB atbalsta to, ka Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģēto aktu, lai sīkāk precizētu prasības šīs nediskriminējošās piekļuves efektīvai sasniegšanai, jo tas var veicināt digitālā euro bezsaistes pakalpojumu savlaicīgu pieejamību.

18. ***Pārskatu sniegšanas prasības***

18.1. Ierosinātajā regulā noteikts, ka uz digitālā euro emisiju un izmantošanu attiecas ECBS Statūtu 15.1. un 15.3. pantā noteiktā pārskatatbildības kārtība ([97]). Tas atbilst ierosinātajā regulā atzītajam, ka Eurosistēma emitēs digitālo euro saskaņā ar Līgumiem ([98]), t. i., pamatojoties uz iepriekš pastāvošo kompetenci.

([92]) Sk. ierosinātās regulas 32. pantu.
([93]) Sk. ierosinātās regulas 32. un 34.–36. pantu.
([94]) Sk. ierosinātās regulas 35. un 36. pantu.
([95]) Sk. ierosinātās regulas 35. panta 5. punktu un 36. panta 5. punktu.
([96]) Sk. ierosinātās regulas 33. pantu.
([97]) Sk. ierosinātās regulas 40. panta 1. punkta pirmo daļu.
([98]) Sk. ierosinātās regulas 4. panta 1. punktu.

18.2. Turklāt ierosinātajā regulā noteiktas papildu, detalizētas pārskatu sniegšanas prasības ([99]). ECB atzīmē, ka, ja atļauja emitēt un emitēt digitālo euro ir ECB un Eurosistēmas uzdevumi, būtu jāpietiek ar atsauci uz ECB pārskatatbildības kārtību saskaņā ar ECBS Statūtu 15.1. un 15.3. pantu. Turklāt esošie institucionālie mehānismi jau ļauj Eiropas Parlamentam, Padomei un Komisijai vajadzības gadījumā pieprasīt papildu informāciju no ECB.

18.3. Turklāt ierosinātajā regulā ECB noteikts pienākums *ex ante* sniegt Eiropas Parlamentam, Padomei un Komisijai informāciju par instrumentiem digitālā euro izmantošanas ierobežošanai un analīzi par to, kā ar tās noteiktajiem instrumentiem un parametriem varētu sasniegt mērķi aizsargāt finanšu stabilitāti ([100]). Lai gan ECB ir gatava informēt pārējās Savienības iestādes par saviem nodomiem veicināt caurredzamību un paredzamību, jebkurā pārskatatbildības režīmā būtu jāievēro ECBS Statūtu 15. panta noteikumi, kuros precizēts, ka ECB pārskatatbildība notiek *ex post facto*. Informācijas apmaiņas *ex ante* pienākums nebūtu jāinterpretē kā noteikums, kas ļauj saņēmējiem mainīt Eurosistēmas *turpmāko* rīcību, neievērojot ECB neatkarību saskaņā ar LESD 130. pantu.

18.4. Ja ECB saglabās brīvību lemt par savu politiku un nesaņems norādījumus, nebūs pretrunu starp ECB pārskatu sniegšanas pienākumiem saskaņā ar ierosināto regulu un LESD 130. pantu. Tāpēc ECB uzskata, ka atsauces uz tās lomu atzinumu, pārskatu, monitorēšanas un palīdzības sniegšanā Komisijai, Padomei un Eiropas Parlamentam varētu būt sīkāk izstrādātas, lai precīzi atspoguļotu ECB uzdevumus un neatkarību saskaņā ar Līgumiem, kā arī tehnisko zināšanu un pienākumu skaidru sadalījumu saskaņā ar Savienības tiesību aktiem ([101]).

19. ***Īpaši apsvērumi par ierosināto regulu par digitālā euro pakalpojumu sniegšanu ārpus euro zonas***

19.1. ECB atzinīgi vērtē ierosināto regulu par digitālā euro pakalpojumu sniegšanu ārpus euro zonas, kurai ir izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu, ka visi MPS neatkarīgi no tā, vai tie reģistrēti dalībvalstīs, kuru valūta ir euro, vai dalībvalstīs, kuru valūta nav euro, var izplatīt digitālo euro un tādējādi izmantot savu pakalpojumu sniegšanas brīvību Savienībā. Proti, papildus tam, ka digitālais euro ir likumīgs maksāšanas līdzeklis euro zonā, digitālā euro maksājumu darījumiem, kā arī maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, kas tos veicina, būtu jāievēro Savienības maksājumu tiesību akti, kuru pamatā parasti ir LESD 114. pants.

Gadījumos, kuros ECB iesaka grozīt ierosinātās regulas, konkrēti redakcionālie priekšlikumi ir izklāstīti atsevišķā tehniskā darba dokumentā, kuram pievienots attiecīgs paskaidrojuma teksts. Tehniskais darba dokuments angļu valodā ir pieejams *EUR-Lex*.

Frankfurtē pie Mainas, 2023. gada 31. oktobrī.

ECB prezidente
Christine LAGARDE

([99]) Sk. ierosinātās regulas 40. panta 1. punktu.
([100]) Sk. ierosinātās regulas 40. panta 2. punktu.
([101]) Sk. 1,3. punktu Eiropas Centrālās bankas Atzinumā CON/2018/20 (2018. gada 11. aprīlis) par priekšlikumu regulai par Eiropas Monetārā fonda izveidi (OV C 220, 25.6.2018. 2. lpp.). Visi ECB atzinumi pieejami EUR-Lex.